

Istanbul çinilerinde lâle

FEYZULLAH DAYIĞIL

II

Vakıflar Dergisi'nin birinci sayısında çıkan bu mevzu aittir ilk yazımda *lâle* hakkında kısa bir malûmat vermiş, bu güzel Türk çiçeğinin çini tezminatımızdaki mevkiinden bahsetmeği de - çinilerini tetkik etmediğim diğer mimarî eserleri gördükten sonra - b" yazıma bırakmıştım. Filhakika ilk çalışmada çinilerindeki lâleleri tesbit edilen yedi cami ve altı türbeye ilâve olarak ikinci çalışmada *Sultanahmed, Takkeci camii, Şehzade Mehmed ve Yenıcamı türbeleri, Topkapı sarayında Üçüncü Murad yatak odası ve sofası, Üçüncü Ahmed kütüphanesi, Ağalar camii ve yanındaki mescid* (yeni kütüphane ve mütalea odası), *Çeşmeli avlu, Şehzadeler mektebi avlusu* gibi çinicilik tarihimizde çok mühim bir yer tutan bu mimarî eserlerdeki çinilerde bulunan lâleler tesbit edildi. Çalışmamızın haricinde kalmış olan ve çinileri bulunan bazı mimarî eserler vardır ki; çinilerinin merdiven ve sehpanın yetişemeyeceği, ancak iskele kurulmasını istilzam eden yüksek yerlerde bulunması dolayısıyla, bunlardaki lâleler bilmechuriye tesbit edilemedi. Maamafih şimdiye kadar toplanan ve tasnif edilen lâleler ve bu lâleleri havi çinilerin tetkiki neticeye varmamıza kâfidir.

Lâleyi tetkikten evvel *çinilerimiz* üzerinde biraz durmamız lâzımdır. XVI. inci asrın ilk yarısına gelinceye kadar inşa edilen gerek sivil ve gerek dinî mimarî eserlerde (Çinili köşk ve Mahmutpaşa türbesi hariç), içinde en karakteristik renk olarak *sarı bulunan çinileri* görüyoruz. Altın yaldıza astar vazifesi gören bu renkten başka siyah, yeşil, firuze mavisi görülmektedir. Bir de bu renklere nazaran oldukça az istimal edilmiş olan bazan kırmızıya çalan fakat umumiyetle patlıcan rengine yakın bir renk mevcuttur ki bunun müteakip XVI. inci asrın ikinci yarısında mebzul miktarda tesadüf edilen kırmızı ren-

gin başlangıcı olarak kabul edebiliriz. XV. inci asrın ikinci yarısından itibaren 1543 (950) senesinde yapılan Şehzade Mehmed türbesine gelinceye kadar yapılan mimarî eserlerin çinilerinde *lâle*ye tesadüf edemiyoruz. Yukarıda renginin karakteristik vasfını sarı olarak gösterdiğimiz bu çinilerde ilk olarak *lâle*ye *Şehzade Mehmed türbesinin* dahili alt pencerelerinin üstlerinde bulunan ve âyatı Kur'aniyeyi havi kitabelerin birinde tesadüf ediyoruz. Zemini lâcivert renkle doldurulmuş olan bu panoda mevcut iki *lâle* beyaz bırakılmış olan yazının harfleri arasına diğer çiçeklerle beraber serbest bir halde serpiştirilmiştir. (307, 308) birinin tüveyçlerinin içi firuze mavisi olan bu *lâle*lerin etrafını sarı renk çerçevelemiştir. Renkler birbirlerinden siyah tahrirle ayrılmıştır. Şu hadde *lâle* çini tezminatına XVI. inci asrın birinci yarısının sonunda girmiştir. Fakat kendisine verilen mevki diğer tezyinî unsurlar arasında pek öyle ehemmiyetli bir halde bulunmamaktadır. Kubbe eteklerine kadar çini ile kaplı olan bu türbede ancak iki *lâle*ye rastlayışımız bunu göstermektedir. Şehzade türbesinden evvel veya sonra inşa edilmiş olan bu neviden çinisi bulunan eserlerde *lâle*ye tesadüf edilmez.

XVI. ncı asrın ikinci yarısından sonra yapılmış eserlerde bulunan çinilerde karakteristik renk, turuncudan başlayarak kahve rengine kadar çıkan kırmızı renktir [1]. Bundan başka hepsi de şeffaf olmak üzere koyu ve açık mavi, firuze mavisi ve yeşile kesretle tesadüf edilir. *Şehzade Mehmed türbesinden* sonra çinilerinde *lâle* motifi gördüğümüz eser inşa tarihi itibarile Şehzade Mehmed türbesile arasında yedi senelik bir zaman

[1] Gerçi bu renk XVIII. inci asır çinilerinde de varsa da bunlar gerek desen ve işçilik gerek sırt bakımından bu çinilerden hayli farklıdır.

mevcut olan Silivrikapıdaki *Hadım İbrahim Paşa* camiidir. Bu camideki çinilerde sarı rengin mevcudiyeti ortadan kalkmıştır. Yalnız bu asır zarfında göreceğimiz ve yukarıda saydığımız renklerden siyah, firuze mavisi ve koyu maviden başka kırmızı rengin başlangıcı addettiğimiz patlıcan rengine rastgeliyoruz.

Şu halde bu yedi senelik zaman zarfında vukna gelen değişiklikler dolayısıyla - ki bunların sebebini tetkik etmek ayrıca bir bahis mevzuudur - çini renklerinde ve tezyinatında yeni bir ufuk açılmıştır. Sinan devrinin mimarî eserlerini süsleyecek olan çinilerin ilk müjdecisi bu camide bulunanlardır. Bu çinilerde mevcut olan *lâleler* yine *Şehzade türbesinde* olduğu gibi yine yazı arasına serbest bir tarzda serpiştirilmiştir. Ve son cemaat yerinin sağ tarafındaki pencerenin üstündeki yazıları beyaz ve zemini lâcivert kitabede bulunmaktadır. Beyaz bırakılmış olan yaprak ve saplarının içine biraz firuze mavisi sürülmüştür. *Lâleler* ise patlıcanî renge boyanmıştır. (73, 74) Bundan sonraki mimarî eserlerde gördüğümüz çinilerin tezyinatının mükemmelliği ile beraber *lâle* motifinin de kullanılması artmış ve tezyinat arasında kendisine bir mevki verilmiştir. XVI ncı asrın ikinci yarısından sonra yapılan ve çinisi bulunan mimarî eserlerin çini tezyinatında daima *lâleye* tesadüf edilir. Bilhassa *Haseki Hürrem türbesi*. *Rüstem Paşa*, *Sokullu Mehmed Paşa* [2], *Piyale Paşa* camilerindeki çinilerde *lâle* miktarında kullanılmıştır.

XVII nci asırda yapılmış çinilerde açık ve koyu kirli bir mavi ve bazan yeşile çalan firuze mavisi görülür kırmızı artık kaybolmuştur. Bu asrın birinci yarısının içinde yapılan *Sultanahmed Camii*, çinileri itibarile çok dikkate değer bir haldedir. Burada XVI ncı asrın nazirsiz çinileri yanında XVII inci asrın ilk yarısının sır ve desen cihetinde daha aşağı bir mevki işgal eden çinileri yer almaktadır. Fakat şunu da biliyoruz ki camiin inşa edildiği tarihte çiniciliğimiz yarım asır evvelki mevkiinde değildi. Bunun içindir ki cami dahilinde karışık olarak bu iki asır çinilerine tesadüf ediyoruz. Esasen camideki XVI ncı asrın ikinci nısfına ait çiniler diğer binalardan sökülerek buraya konulmuştur. Tabakalarda bulunan panolar bunun en mühim de-

lilidir. Cami için hususî surette yapılanlar ise mihrabın bulunduğu cephe ve bir de caminin zemininde tabakaların altına tesadüf eden mahallerdeki çinilerdir ki bunlar da doğrudan doğruya XVII nci asrın birinci yarısına ait çinilerdir.

Bu asrın çinilerini havi olan *Çinilicami*, *Yenicami* ve *türbesi* gibi mimarî eserlerin çini tezyinatında *lâle* de bu tezyinatla beraber yavaş yavaş asaletini kaybetmeğe başlar. Kanunî Süleyman, İkinci Selim ve Üçüncü Murad devirlerinde çinili tezyinatındaki sonsuz tenevvüü bu asrın eserlerinde bulamıyoruz. Yenicamiden sonra uzun bir durğunluk devresi geçiren mimarimizle beraber çiniciliğimiz de tamamen sönük bir durumdadır. Üçüncü Ahmed'in zamanında ve XVII nci asrın başlarında yapılan *Üsküdar Yeni Valdecami*indeki çiniler bu san'atın komasıdır.

Nihayet *Damat İbrahim Paşa* bu san'ati yeniden ihyaya teşebbüs etmiştir. Tekfursarayındaki imalâthanenin çıkardığı çinilerde kırmızı, koyu mavi, yeşil, firuze mavisi, sarı görülür. Kırmızıdan başkası şeffaf renklerdir. Bu çiniler desenlerinin zayıflığı renklerinin kirliliği, ve sırlarının mavimsi olmasından derhal tefrik edilirler. Bu asırda *lâleye* ilk olarak *Hekimoğlu Ali Paşa* camiinin mihrab çıkıntısını mihrab ve pencere üstlerinde olmak üzere kuşatan enli, çini kuşakta rastlıyoruz. Bundan başka Topkapı sarayında *Ağalarcamii* (Yeni kütüphane) mihrabında ve Çarşanbada *Mehmed ağa* camiinin son cemaat yerinin sağ tarafındaki pencere üstünde bulunan yazılı panoda [3] *lâleye* tesadüf ediyoruz. Bu asrın *lâleleri* bir iki çeşide inhisar ediyor ki esasen Avrupa zevkinin memlketimize girmeğe başladığı bu devirde yalnız çinilerimizde değil bütün tezyini san'atlarımızda dahi aynı zevk yoksulluğuna tesadüf edilir. Zaten çini tezyinatımız ve tekniğimiz Osmanlı devletinin hayat münhanisiyle beraber yükselip alçalmaktadır. (1453) de İstanbulun zaptından sonra mütemadiyen yükseen bu san'at şubesi XVI ncı asırda en yüksek devresine vâsil olmuş sonra yavaş yavaş düşerek XVIII inci asrın birinci yarısında tamamen sönmüştür.

Bu kısa mukaddmeden sonra *lâle* moti-

[2] Yazımızın baş tarafında işaret ettiğimiz zaruretlere dolaylı bu caminin *lâleleri* alınmadı.

[3] Bu pencere üstü panosu sonradan buraya konulmuştur.

finin; İstanbul çinileri tezyinatının nerelerinde ve ne gibi yerlerinde kullanıldığını tesbit edelim:

I : *Lâlenin* ilk olarak *Şehzade Mehmed türbesindeki* pencere üstlerinde bulunan çini kitabelerin birinde, yazıların arasında boşlukları dolduran bir süs gibi kullanıldığını gördük. *Lâlenin* böyle yazıların harfleri arasındaki boşlukları dolduracak şekilde kullanılışı XVI ncı asrın birinci yarısından XVIII inci asra kadar yapılan çinilerde daima tesadüf edilir. *Şehzade Mehmed türbesi, Hadım İbrahim Paşa camii, Haseki Hürrem türbesi, Rüstem Paşa camii, Sokullu Mehmed Paşa camii, Eyub türbesinde* XVII inci asra aid iki çini, *Hekimoğlu Ali Paşa camii, Mehmed-uğa camii*nde, bulunan XVIII inci asra aid bir pencere üstü panosunda bulunan *lâleler* bu şekilde kullanılmıştır.

XVI ncı asır: 22, 37, 74, 75, 307, 308, XVII ncı asır: 121, 122, 123, 124.

XVII ncı asır: 66, 68, 69, 70, 71, 72.

II : Panolarda, ulama çinilerde ve bordürlardaki çiçeklerin sapsarı üzerinde bulunan yaprakların bazılarının içlerini süslemek için kullanılmıştır. Bu şekli XVI ncı ve XVII ncı asırlarda en ziyade bordürlarda kullanılmış görüyoruz. XVIII inci asırda tesadüf edilmiyor.

XVI: 14, 17, 59, 62, 63, 285, 289, 292, 293, 294, 295, 296, 310.

XVII: 121, 222, 223, 224, 283, 284, 286, 305, 306.

III : Pano ve bordürlardaki bazı hatâilerin içini süslemek için kullanılmıştır. Bu şekil kullanılışı yalnız XVI ncı asır çinilerinde görülmektedir.

XVI: 54, 55, 56, 112, 113, 114, 129, 130, 133, 170, 187, 188, 189, 201, 203, 204, 205, 206, 212.

IV : Tezyini hatlarla çerçevelenmiş bir motifin veya çiçeklerden yapılmış bir göbeğin uçlarına veya bir kompozisyonun bitim noktasına tepelik tarzında oturtulmuş olan *lâleler*dir. Bu şekil kullanılışa yalnız XVI ncı asırda o da pek az olarak rastgeliyoruz. Beş nev'ini tesbit ettiğimiz bu *lâlelerin* dördü *Rüstem Paşadadır*.

XVI: 1, 3, 4, 13 141.

V : İçinden muhtelif cins çiçekler çı-

kan saksıların bazılarında saksı süsü olarak kullanılır. Bu şekil kullanılışı da XVI ncı ve XVII ncı asır çinilerinde az çok görülür.

XVI ncı ve XVII ncı asır çinilerinde çok az görülür.

XVI : 207, 231.

XVII : 183.

VI : Pano diplerinde ve kompozisyonun esas helezonunun dolduramadığı boşlukları ya yalnız başma veyahut diğer karanfil, sünbül, gül ve sair çiçeklerle birleşmiş olarak doldurur vaziyette bulunur. Bu halde daima panonun alt köşelerinde yer almakta ve esas helezon veya helezonlarla alâkası olmayıp başlıbaşına tezyini bir mahiyet göstermektedir. Buna pek mebzul olarak XVI ncı ve XVII ncı asırlarda yapılmış panolarda rastlıyoruz.

XVI: 70, 40, 78, 79, 81, 81, 82, 83, 84, 90, 95, 98, 104, 105, 106, 107, 143, 144, 145, 146, 149, 150, 152, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 271, 272, 273, 274, 281, 282.

XVI: Topkapı sarayı *Şehzadeler duresinde* ve *Valde sultan yatak odasındaki* panolarda mevcuttur.

VII : Pencere üstlerine konan çini panoların, büyük duvar panolarının, ulama çinilerin bitim yerlerinin, mihrabların, üst sağ ve sol köşelerine yapılan muska veya kitabelerin tezyini kompozisyonunun helezonunda ya tek başma veya diğer çiçeklerle birleşmiş olarak bulunur. Bu şekle XVI ncı asırda tesadüf ediyoruz.

XVI: 6, 7, 11, 43, 44, 45, 47, 48, 50, 51, 52, 53, 61, 165, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 197, 198, 199.

VIII : *Lâle* hiç alâkası olmayan bir çiçekten, bir hatâiden bir yapraktan, bir saptan veya bir saksıdan çıkan *lâleler* ki bunlara panolarda, bordürlarda ve ulamalarda rastlıyoruz. Tabak, testi, kupa gibi fayanstan mamul toprak mamulâtı tezyinatında da *lâle* bu şekilde kullanılmıştır.

Bu gibi yerlerde ekseriya *lâlenin* motifler veya çiçeklerden çıkmasında hiç bir mahzur görülmemiştir. Ve neticede alâka ve rabta değil güzellik esas tutulmuştur.

Bu şekle XVI ncı XVII ncı ve XVIII inci asırlarda tesadüf ediyoruz. Belki *lâle* en fazla olarak bu nevi yerlerde ve bu şekilde kullanılmıştır.

XVI: 2, 5, 8, 9, 10, 12, 16, 18, 19, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 41, 42, 46, 49, 57, 58, 60, 64, 65, 76, 77, 86, 88, 89, 91, 92, 93, 94, 97, 99, 100, 101, 102, 110, 115, 116, 177, 131, 134, 135, 136, 138, 139, 140, 142, 147, 151, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 164, 182, 184, 185, 186, 190, 191, 192, 193, 194, 200, 202, 208, 209, 210, 211, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 218, 220, 233, 244, 275, 276, 280, 287, 288, 304, 309.

XVII: 15, 108, 109, 221, 225, 232, 290, 291, 297, 311, 312.

XVIII: 67, 298, 299.

XI : Tepelik ve göbek isimlerini verebileceğimiz ve birkaç çiçek veya çiçekler ve yahut diğer şekillerin heyeti mecmuasından meydana gelen mürekkep motiflerde bulunan *lâle*lerdir. *Lâleyi* havi olan bu motifler murabba veya müstatil veya diğer hendesi şekildedeki kaplama çinilerinde küçük mikyasta ise de, panolarda bazan hemen hemen panonun yarısını kaplayacak kadar büyüklük arzeder.

XVI: 20, 25, 118, 119, 120, 125, 126, 127, 128, 132, 137, 148, 161, 162, 163, 166, 167, 168, 169, 171, 172, 180, 181, 195, 223, 245, 246, 247, 270, 300, 301, 302, 303.

XVII: 229, 230.

X : Sıralı çini dediğimiz ve çininin dört tarafından olmayıp yalnız sağ ve sol yanlarından teselsül edebilecek şekilde kompoze edilmiş çinilerde gördüğümüz *lâle*lerdir. Bu gibi çinilerin kısmı âzamında bir saksı veya vazo ve bunlardan çıkan muhtelif eins çiçeklere tesadüf edilir. Bazılarında ise saksı ve vazo bulunmaz çiçeklere doğrudan doğruya çininin alt kaidesinden yani alt kenarından çıkar. Sıralı çinilerde *lâle* hemen daima mevcuttur.

XVI: 85, 96, 159, 160, 160, 196, 277, 278, 279.

★

Lâleye, yukarıda bellibaşlı olmak üzere on paragrafta tesbit ettiğimiz yerlerde rast-geliyoruz. Güzel yurdumuzda binlercesi bulunan kıymetli mimarî eserlerimizde bulunan çinilerin tezyinatında belki daha başka yerlerde *lâle* kullanılmış olabilir.

Bütün bu tasniflerden sonra vâsil olduğumuz neticeyi şu üç esasta toplayabiliriz.

I : Yazıyı havi çini kitabelerde yazı aralarındaki boşlukları dolduran *tezyinî bir motif* olarak, [paragraf: I].

II : Başlıbaşına bir motif olmaktan ziyade yaprak, hataî, saksı gibi tezyinî motiflere ve şekillere girerek onların güzelliklerini artırır *bir eleman* olarak, [paragraf: II, III, IV, V.].

III : Kompozisyonun esas helezonunun dolduramadığı boşlukları - ya yalnız başına yahut diğer çiçeklerle birleşmiş olarak - dolduran bir elemandır ki bu gibi hallerde helezonla alâkası olmayan ve *başlıbaşına bir tezyinî birlik* teşkil eder vaziyette olarak görüyoruz. [Paragraf: VI, VII, VIII, IX X.]

Çini tezyinatımızda kullanılan çiçekler doğrudan doğruya tabiattan alınmıştır. Fakat bir çoğu ta Orta Asyadan kopup gelen bu çiçeklerin bugün ilk bakışta hangi çiçekten stilize edildiğini anlamak müşküldür. Bunlar o kadar tezyinata boğulmuşlardır ki asıl çiçeğin esas hatlarını tanımak güçtür. Bunlara mukabil bir de hangi çiçekten stilize edildiği ilk bakışta tanılabilen çiçekler vardır ki *lâle* bu ikinci kısma dahildir.

Şehzade Mehmed türbesinde ve Hadım İbrahim Paşa camiindeki ikişer çeşit lâleden sonra Rüstem Paşa Camii, Haseki Hürrem türbesi, Sokullu Mehmed Paşa Camii, Murad salis yatak odası gibi mimarî eserlerde sür'atle tenevvüye başlıyor ve bu asrın sonuna kadar devam ediyor. topladığımız 312 çeşit lâlenin 276 sı XVI ncı asra aittir. Bu asrın bazı çinilerindeki *lâle* fazla süslenerek tezyinata kaçılmıştır. (13, 18, 76, 77, 79, 103), *Rüstem Paşa camiinde ve Hürrem sultan türbesinde* bulunan çinilerdeki *lâle*ler en canlı misallerdir. XVII ncı asr çinilerinin tezyinatında *lâle* çeşidi çok azalmış, artık yarım asır evvelki tenevvü ve zarafet ortadan kaybolmuştur. Tesbit ettiğimiz çeşitlerden bu asra isabet eden miktar 27 dir. Bir evvelki asra nazaran % 90 azalış nisbeti görülür. (15, 108, 109, 121, 122, 123, 124, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227 229, 230, 232, 283, 284, 286, 290, 291; 297. 305, 306, 311, 312)) XVIII. İnci asırda ise *lâle* karakteri bakımından diğer asırlardan tamamile ayrılır. Bu *lâle*lerin dar ve uzun olan tüveyçlerinin uçları

kılıçk gibi sivri biter ve daha ziyade bir başağı andırmaktadır. Bu asrın çinilerinde hep aynı çeşit lâlleyi görmekteyiz. Yalnız *Hekimoğlu Ali Paşa camii*nin mihrab üstünü kuşatan çini kitabede nev'i şahısma münhasır bir lâleye tesadüf ediyoruz ki bu da bu devir çinilerinde yalnız bu camide vardır (71). Şurası dikkate şayandır ki sonraki müverrihler tarafından *Lâle Devri* ismi verilen XVII nci asrın birinci yarısının mühim bir kısmında yetiştirilen lâleler 1500 çeşidi geçtiği halde çinilerimizdeki lâleler maalesef bu tenevvüden mahrumdur. Ufak ve ehemmiyetsiz değişikliklerle 9 çeşit lâle tesbit edildi ki çoğu kitabelerin yazıları arasında yazı süsü olarak kullanılmıştır. (66, 67, 68, 69, 70 71, 72, 298, 299).

Lâle, renk bakımından tetkik edilince görülür ki çinide kullanılan - siyah müstesna - bütün renkler lâle boyamada istimal edilmiştir.

San'atkârın zevkine göre kompozisyonda hâkim kıldığı renklerden hissesine isabet edene göre renk almış ve bu renk tabinata aykırı

düşüp düşmiyeceği hiç nazarı itibara alınmamıştır. Bazı zemini lâcivert olan çinilerde bulunan lâleler boyanmamış, beyaz bırakılmıştır.

Cesametleri kompozisyonun bünyesine uygun olarak yapıldığı için muhtelif büyüklüktedir. İnsan boyu ile müsavi yüksekliklerde bulunan çinilerde nisbeten küçük yüksek yerlerde bulunanlar ise gözle eser arasındaki mesafe düşünülerek büyük olarak yapılmıştır.

Piyale Paşa camii mihrabında ve *Sokullu camii*nde mihrab üstündeki pencere aralarını süsleyen çinilerdeki lâleler fevkalâde büyük çizilmiştir.

Birinci makede bazı tertip hataları olmuştur. Bunlardan bir kısmı okurken anlaşılabilir kadar barizdir. Diğerlerinin aşığına yazılan doğrularına göre tashih edilmesi lüzumdur:

Yalnız	Doğru	Satır	Sütun	Sahife
İlhbend	tâlbend	20	2	83
Erfort	Erfurt	23	1	84
Busbeq	Busbecq	6 nolta	>	>
Comnes	Coumnes	>	>	>
Piyaz Lâle	Piyazilâle	26	2	>
Lidan	Lâiden	17 not d.	1	85
(20)	Silineektir	2	2	>
XV	XVI	22	2	86

Makalede ismi geçen çini ve lâlelerin fihristi (Devam)

134	<i>Sultanahmed Camii</i>	Hünkâr mahfilî pencereleri iç yan duvarların ulama çinilerinden
135	»	»
136	»	»
137	»	»
138	»	»
139	»	»
140	»	»
141	»	»
142	»	»
143	»	»
144	»	»
145	»	»
146	»	»
147	»	»
148	»	»
149	»	»
150	»	»
151	»	»
152	»	»
153	»	»
154	»	»
155	»	»
156	»	»
157	»	»
158	»	»
159	»	»
160	»	»
161	»	»
162	»	»
163	»	»
164	»	»
165	»	»
166	»	»
167	»	»
168	»	»
169	»	»
170	»	»

171	»	»	Cümle kapısı üstüne tesadüf eden tabakadaki bir panodan
171	»	»	Cümle kapısı üstüne tesadüf eden tabakadaki servili panonun bordürü
172	»	»	Cümle kapısı üstüne tesadüf eden tabakadaki servili panonun bordürü
173	»	»	Cümle kapısı üstüne tesadüf eden tabakadaki bir panonun muskalarından
174	»	»	Cümle kapısı üstüne tesadüf eden tabakadaki bir panonun muskalarından
175	»	»	Cümle kapısı üstüne tesadüf eden tabakadaki bir panonun muskalarından
176	»	»	Cümle kapısı üstüne tesadüf eden tabakadaki bir panonun muskalarından
177	»	»	Cümle kapısı üstüne tesadüf eden tabakadaki bir panonun muskalarından
178	»	»	Cümle kapısı üstüne tesadüf eden tabakadaki bir panonun muskalarından
179	»	»	Cümle kapısı üstüne tesadüf eden tabakadaki bir panonun muskalarından
180	»	»	Tabakadaki ulama çinilerden
181	»	»	Tabakadaki ulama çinilerden
182	»	»	Tabakadaki bir bordurdan
183	»	»	Tabakadaki sıralı çinilerden
184	»	»	Tabakadaki ince bir bordurdan
185	»	»	Tabakadaki ince bir bordurdan
186	»	»	Tabakadaki bir bordürden
187	»	»	Tabakadaki ince bir bordürden
188	»	»	Tabakadaki ince bir bordürden
189	»	»	Tabakadaki bir bordürden
190	<i>Takkeci</i>	<i>Camii</i>	Mihrabdaki ulama çinilerden
191	»	»	Geniş bir bordürden
192	»	»	Geniş bir bordürden
194	»	»	Mihrabtaki ulama çinilerden
195	»	»	Ulama çinilerden
196	»	»	Sıralı çinilerden
197	»	»	Mihrabın sol yanındaki ikinci pencere üstü panosu sol muskasından
198	»	»	Mihrabın sol yanındaki birinci pencere üstü panosu sol muskasından
199	»	»	Mihrabın sol yanındaki ikinci pencere üstü panosu sağ muskasından
200	»	»	İnce bir bordürden
201	»	»	Mihrabdaki ulama çinilerden
203	»	»	Vazolu panodan
204	»	»	Vazolu panodan
205	»	»	Vazolu panodan
206	»	»	Vazolu panodan
207	»	»	Sıralı çinilerden
208	»	»	Vazolu panodan
209	»	»	Vazolu panodan
210	»	»	Vazolu panodan

211	»	»	Vazolu panodan
212	»	»	Vazolu panodan
213	»	»	Vazolu panodan
214	»	»	Vazolu panodan
215	»	»	Kalm bir bordürden
216	»	»	Kalm bir bordürden
217	»	»	Kalm bir bordürden
218	»	»	Kalm bir bordürden
219	»	»	Kalm bir bordürden
220	»	»	Kalm bir bordürden
221	<i>Yenicami</i>	<i>Türbesi</i>	Pencere içindeki ulama çinilerden
222	»	»	Bir bordürden
223	»	»	Bir bordürden
224	»	»	Bir bordürden
225	»	»	Pencere içindeki ulama çinilerden
226	»	»	Sıralı çinilerden
227	»	»	Sıralı çinilerden
228	»	»	Bir panodan
229	»	»	Bir panodan
230	»	»	Bir panodan
231	»	»	Sıralı çinilerden
232	»	»	Bir bordürden
233	»	»	Bir bordürden
234	<i>Topkapı</i>	<i>Sarayı</i>	Üçüncü Murad yatak odası kapısı arkasındaki panodan
235	»	»	Üçüncü Murad yatak odası kapısı arkasındaki panodan
236	»	»	Üçüncü Murad yatak odası kapısı arkasındaki panodan
237	»	»	Üçüncü Murad yatak odası kapısı arkasındaki panodan
238	»	»	Üçüncü Murad yatak odası kapısı arkasındaki panodan
239	»	»	Üçüncü Murad yatak odası kapısı arkasındaki panodan
240	»	»	Üçüncü Murad yatak odası kapısı arkasındaki panodan
241	»	»	Üçüncü Murad yatak odası kapısı arkasındaki panodan
242	»	»	Üçüncü Murad yatak odası kapısı arkasındaki panodan
243	»	»	Üçüncü Murad yatak odası kapısı arkasındaki panodan
244	»	»	Üçüncü Murad yatak odasındaki bir bordürden
245	»	»	Üçüncü Murad sofasındaki sıralı çinilerden
246	»	»	Üçüncü Murad sofasındaki sıralı çinilerden
247	»	»	Üçüncü Murad sofasındaki tek bir parçadan
248	»	»	Üçüncü Murad yatak odası kapısı arkasındaki panodan
249	»	»	Üçüncü Murad yatak odası kapısı arkasındaki panodan
250	»	»	Üçüncü Murad odası kapısı arkasındaki panodan
251	»	»	Üçüncü Murad odası kapısı arkasındaki panodan
252	»	»	Üçüncü Murad odası kapısı arkasındaki panodan
253	»	»	Üçüncü Murad odası kapısı arkasındaki panodan
254	»	»	Üçüncü Murad odası kapısı arkasındaki panodan
255	»	»	Üçüncü Murad odası kapısı arkasındaki panodan
256	»	»	Üçüncü Murad odası kapısı arkasındaki panodan
257	»	»	Üçüncü Murad odası kapısı arkasındaki panodan
258	»	»	Altm yoldaki zemini âcivert boyalı panodan
259	»	»	Altm yoldaki zemini âcivert boyalı panodan
260	»	»	Altm yoldaki zemini âcivert boyalı panodan
261	»	»	Altm yoldaki zemini âcivert boyalı panodan

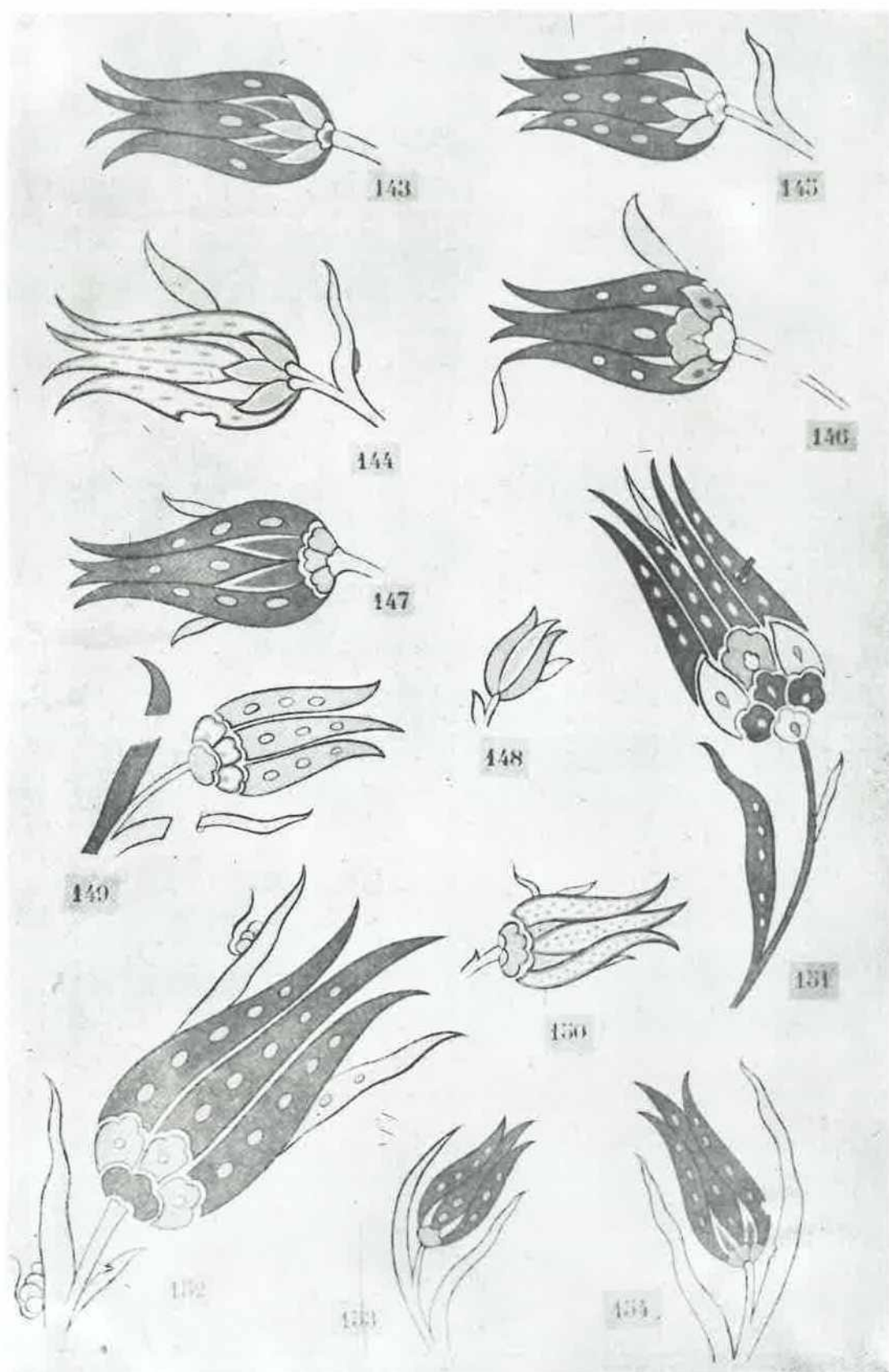
262	»	»	Altın yoldaki zemini âcivert boyalı panodan
263	»	»	Altın yoldaki zemini lâcivert boyalı panodan
264	»	»	Altın yoldaki zemini lâcivert boyalı panodan
265	»	»	Altın yoldaki zemini lâcivert boyalı panodan
266	»	»	Altın yoldaki zemini lâcivert boyalı panodan
267	»	»	Altın yoldaki zemini lâcivert boyalı panodan
268	»	»	Altın yoldaki zemini lâcivert boyalı panodan
269	»	»	Altın yoldaki zemini lâcivert boyalı panodan
270	»	»	Üçüncü Ahmed kütüphanesindeki ulama çinilerden
271	»	»	Üçüncü Murad sofasındaki panodan
272	»	»	Üçüncü Murad sofasındaki panodan
273	»	»	Üçüncü Murad sofasındaki panodan
274	»	»	Üçüncü Murad sofasındaki panodan
275	»	»	Yeni kütüphane mütalea odasındaki ufak bir panodan
276	»	»	Yeni kütüphane mütalea odasındaki ufak bir panodan
277	»	»	Yeni kütüphane odasındaki sıralı çinilerden
278	»	»	Yeni kütüphane odasındaki sıralı çinilerden
279	»	»	Yeni kütüphane odasındaki sıralı çinilerden
280	»	»	Üçüncü Murad sofasındaki bir bordürden
281	»	»	Yeni kütüphane mütalea odasındaki vazolu panodan
282	»	»	Yeni kütüphane mütalea odasındaki vazolu panodan
283	»	»	Kızlarağası dairesinin duvarının dış yüzünde bulunan bir bordürden
284	»	»	Kızlarağası dairesinin duvarının dış yüzünde bulunan bir bordürden
285	»	»	Şehzadeler mektebinin taşlığında bulunan bir bordürden
286	»	»	Şehzadeler mektebinin taşlığında bulunan bir bordürden
287	»	»	Şehzadeler mektebinin taşlığında bulunan bir bordürden
288	»	»	Üçüncü Murad yatak odası ile birinci Ahmed kütüphanesi arasındaki geçitteki çiniden
289	»	»	Harem çeşmeli avludaki bir bordürden
290	»	»	Harem ocaklı odada bulunan ulama çinilerden
291	»	»	Harem çeşmeli avludaki kırık bir parçadan
292	»	»	Şehzadeler mektebi taşlığında bulunan bir bordürden
293	»	»	Kızlarağası dairesi duvarının dış yüzünde bulunan bir bordürden
294	»	»	Kızlarağası dairesi duvarının dış yüzünde bulunan bir bordürden
296	»	»	Kızlarağası dairesi duvarının dış yüzünde bulunan bir bordürden
296	»	»	Üçüncü Murad yatak odası kapısı arkasında bulunan panodan
297	»	»	Üçüncü Ahmed kütüphanesi ulama çinilerinden
298	»	»	Yeni kütüphane (Ağalar camii) mihrabında bulunan ulama çinilerden
299	»	»	Harem çeşmeli avluda bulunan bir ulama çiniden
300	»	»	Yeni kütüphane mütalea odasındaki vazolu panodan
301	»	»	Yeni kütüphane mütalea odasındaki vazolu panodan
302	»	»	Yeni kütüphane mütalea odasındaki vazolu panodan

303	»	»	Yeni kütüphane mütalea odasındaki vazolu panodan
304	»	»	Şehzadeler mektebi taşlığındaki bir bordürden
305	»	»	Yeni kütüphane mütalea odasındaki tek bir parça çiniden
306	»	»	Şehzadeler mektebi cümle kapısı sağındaki duvarda bulunan çinilerden
307	Şehzade Mehmed türbesi		Türbe dahilinde pencere üstündeki kitabeden
308	»	»	» Türbe dahilinde pencere üstündeki kitabeden
309	Topkapı Sarayı		Çeşmeli avlu giriş kapısı sağındaki ulama çinilerden
310	»	»	Ocaklı sofanın yanındaki çeşmeli sofadaki ulama çinilerden
311	»	»	Çeşmeli avluda bulunan bir bordürden
312	»	»	Üçüncü Ahmed kütüphanesinde bulunan bir bordürden
-

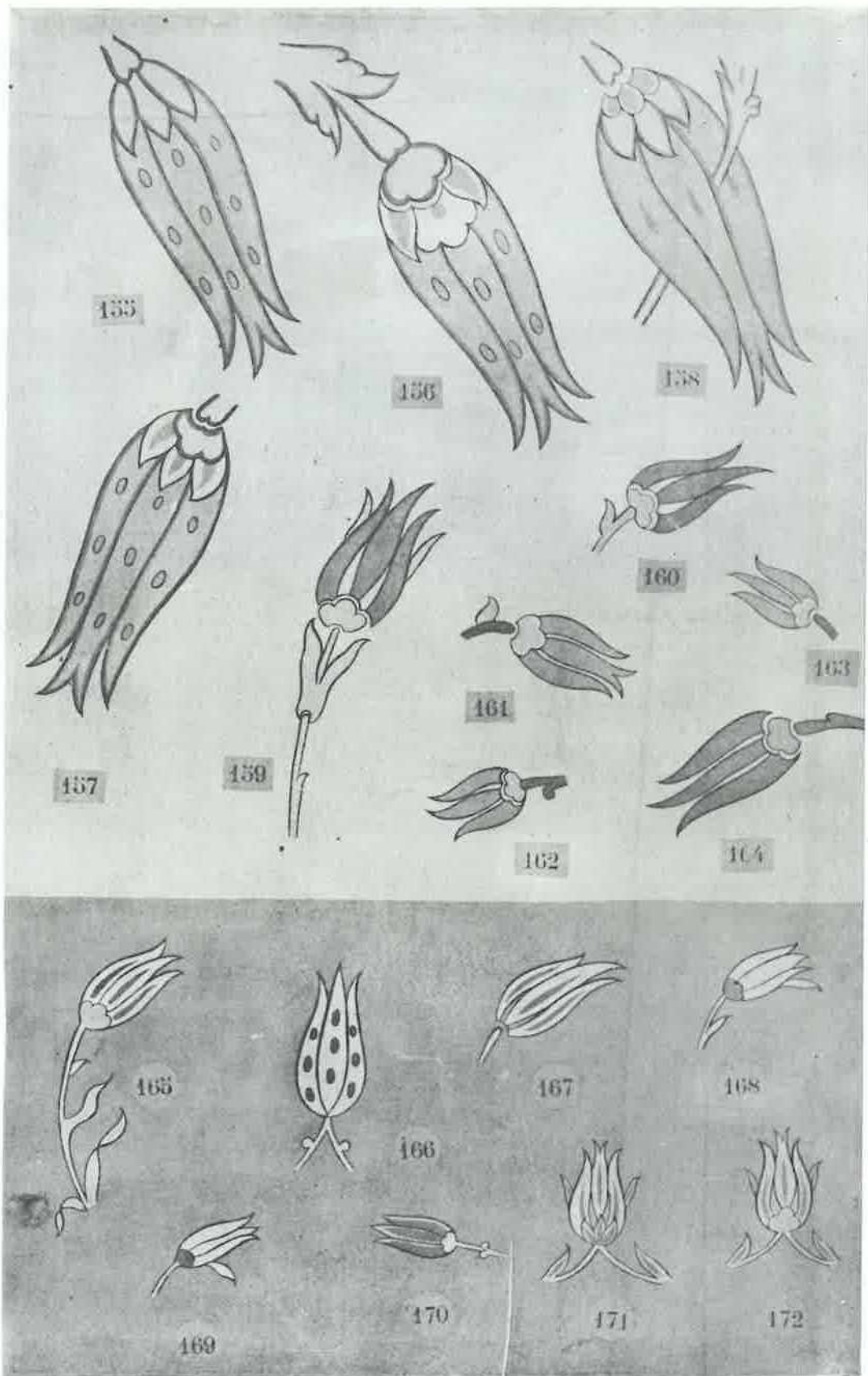

Tablo — 11

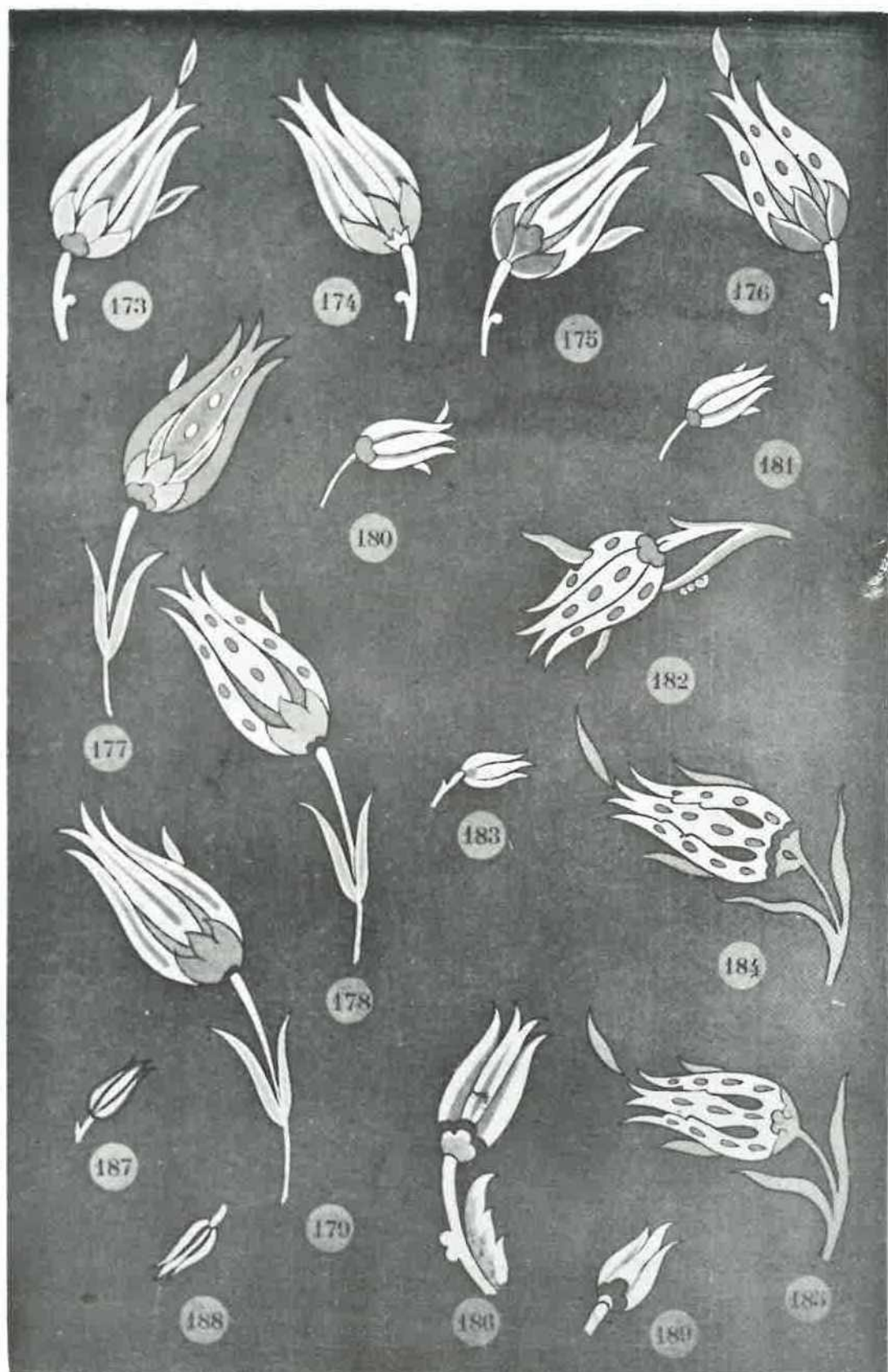
1-10 uncu tablolar I. nei makededir. Bu makede 10 paragrafta toplanmiş olan Lâlelerin ait olduğu paragraflardan renkli birer örnek Dergi'nin sonuna ilâve edilen büyük taoloda verilmiştir.

Таблo — 12

Tablo — 13

Tablo — 14.

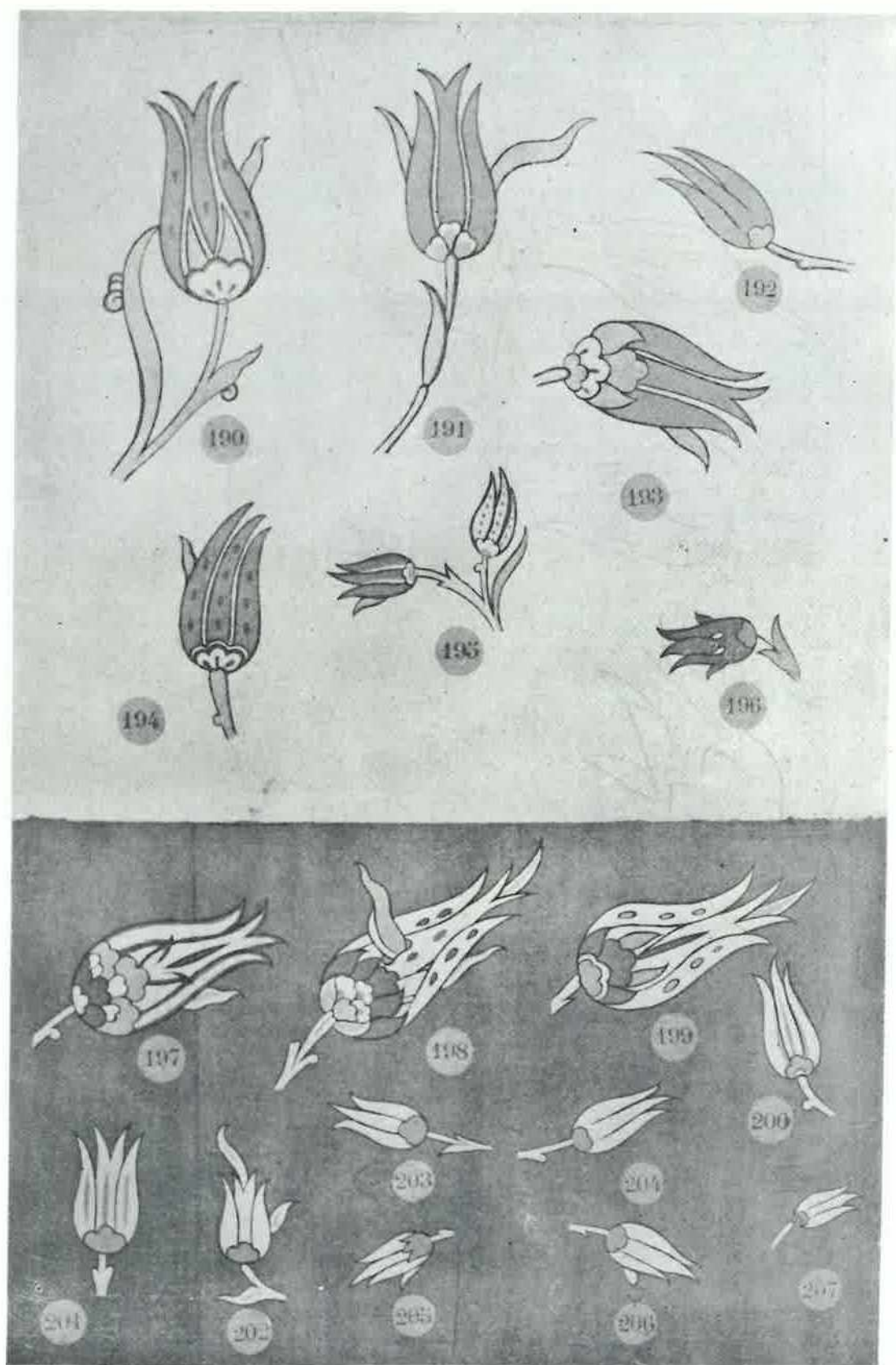

Table - 15

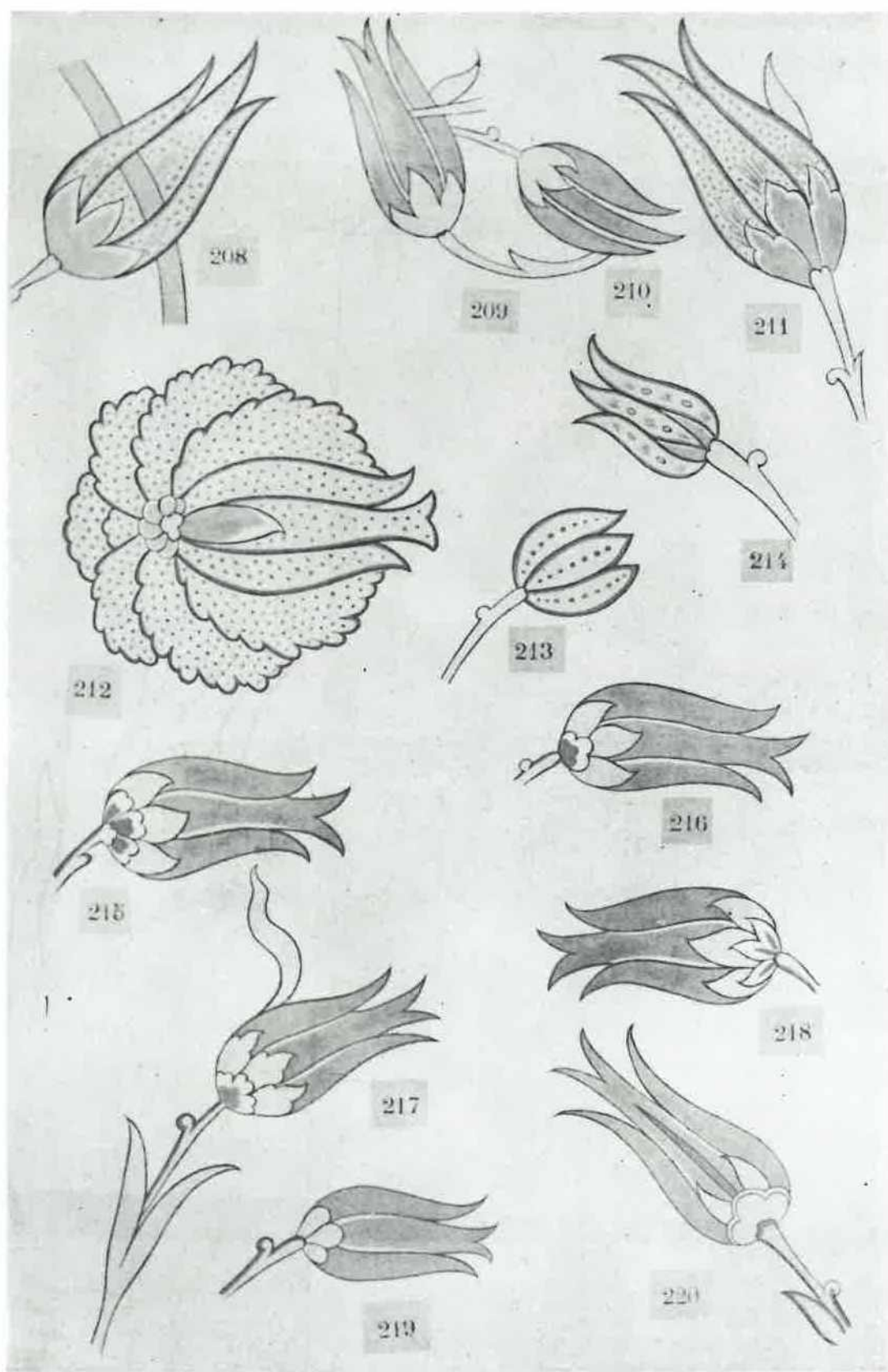

Table — 16

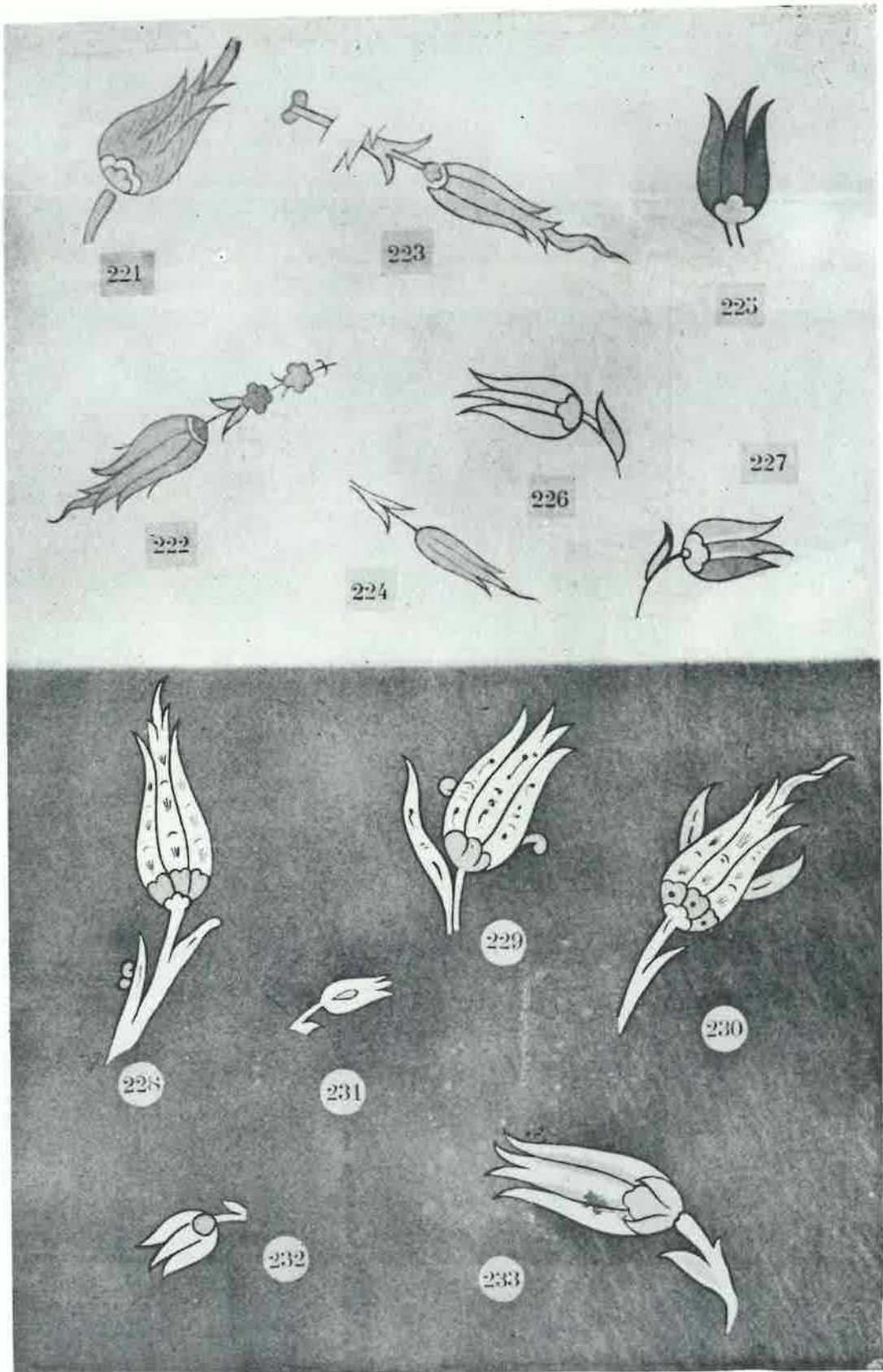

Table — 17

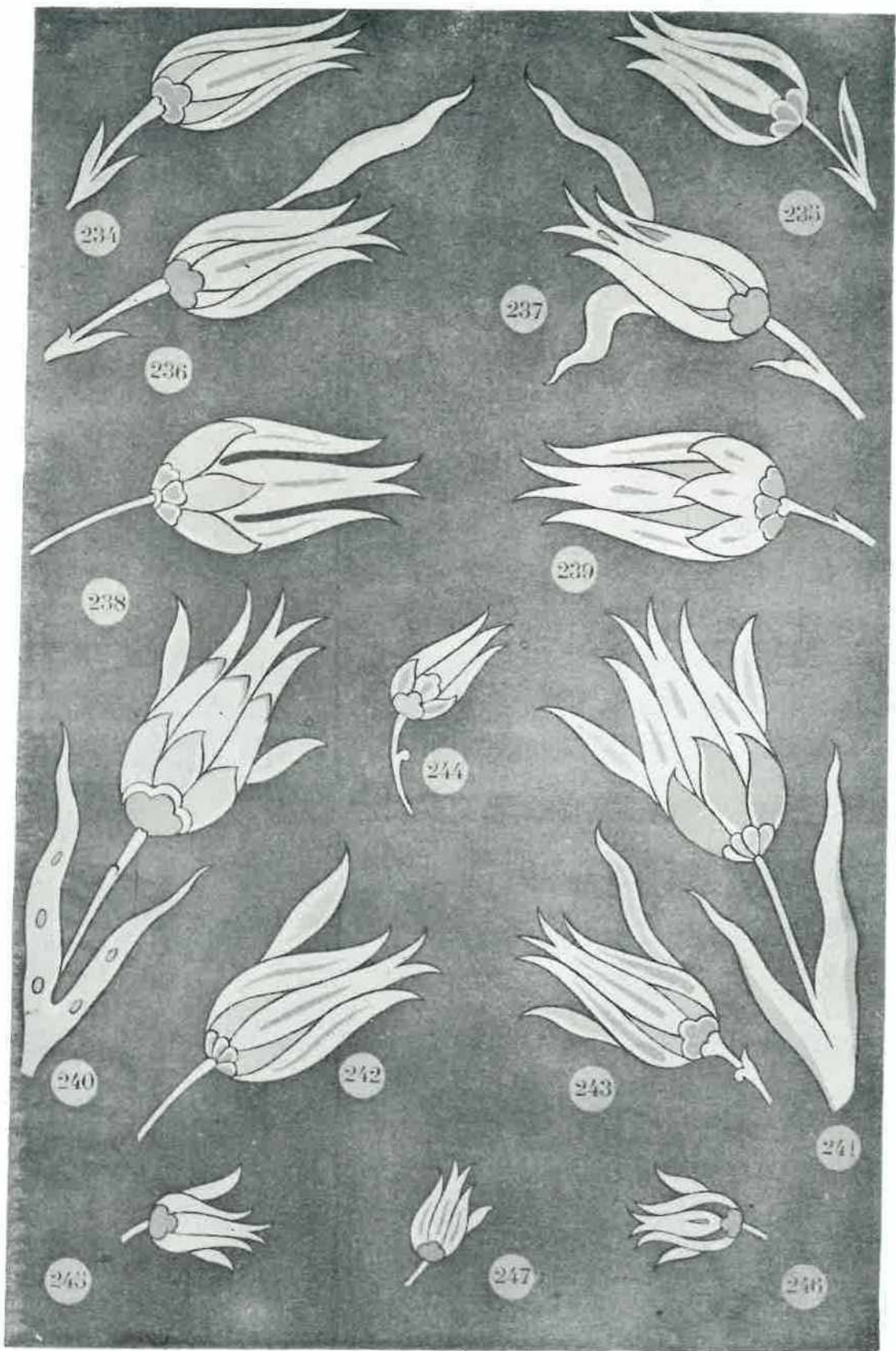
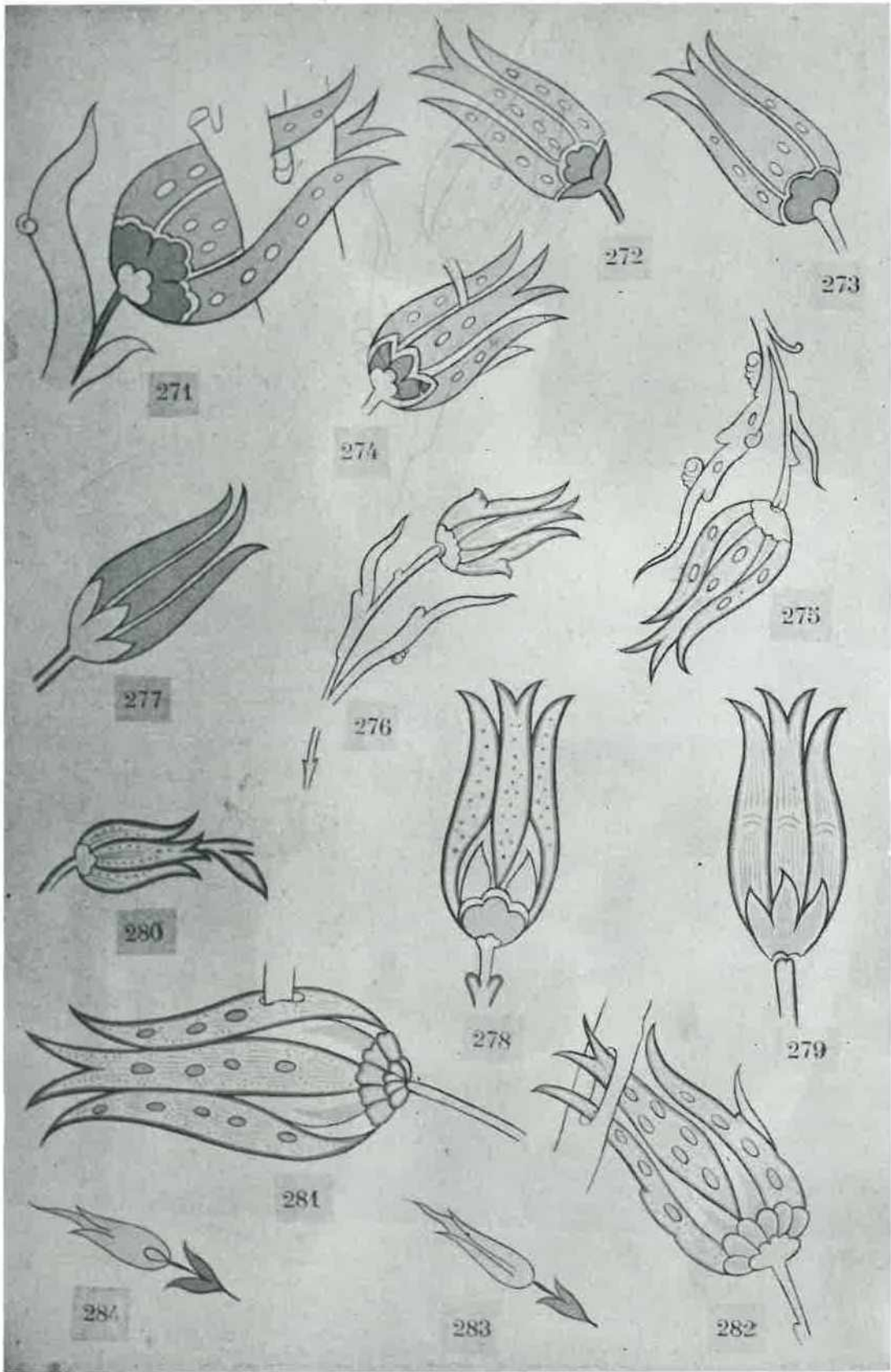

Table — 18

Table — 22

Tablo — 21

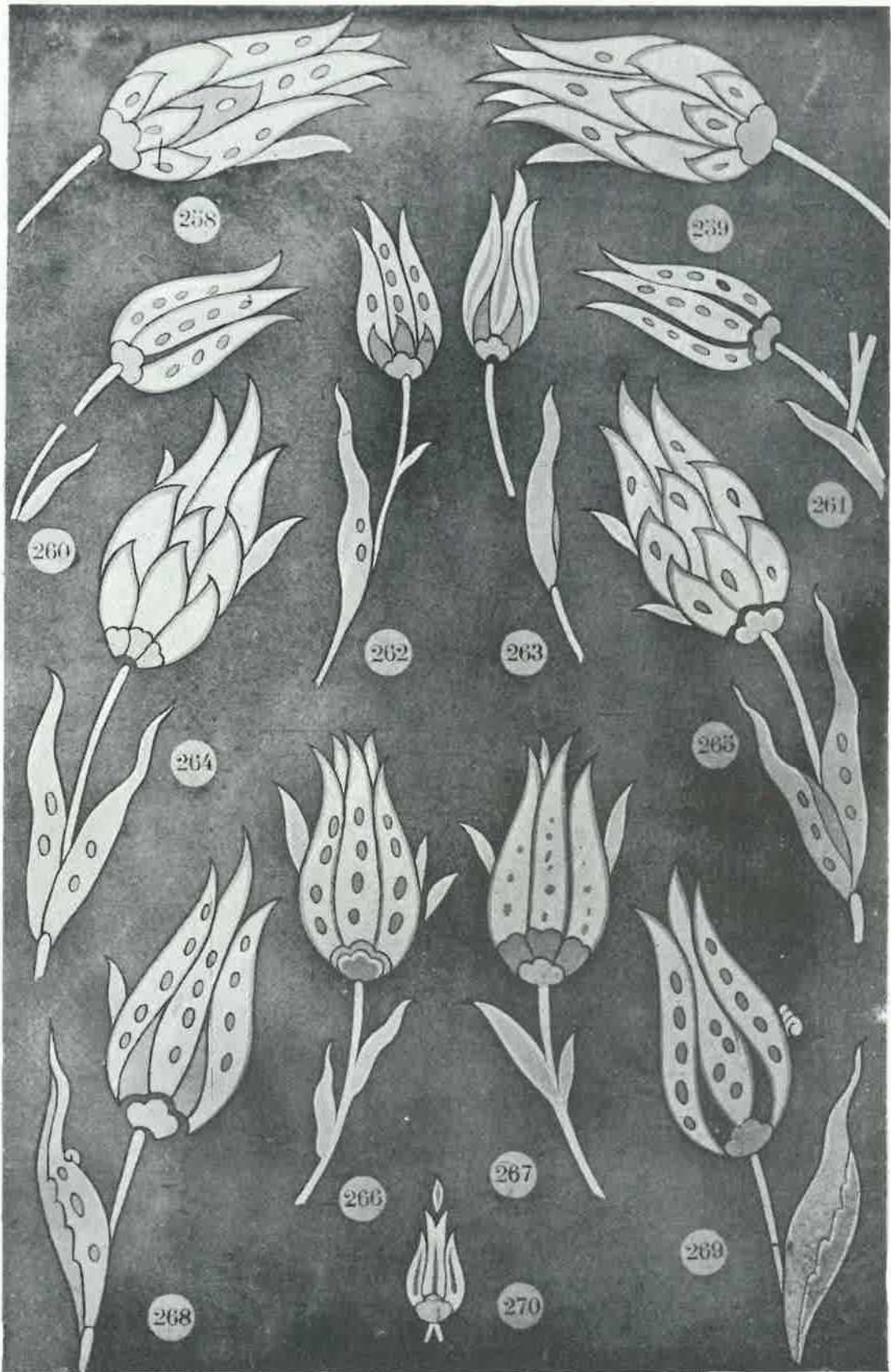
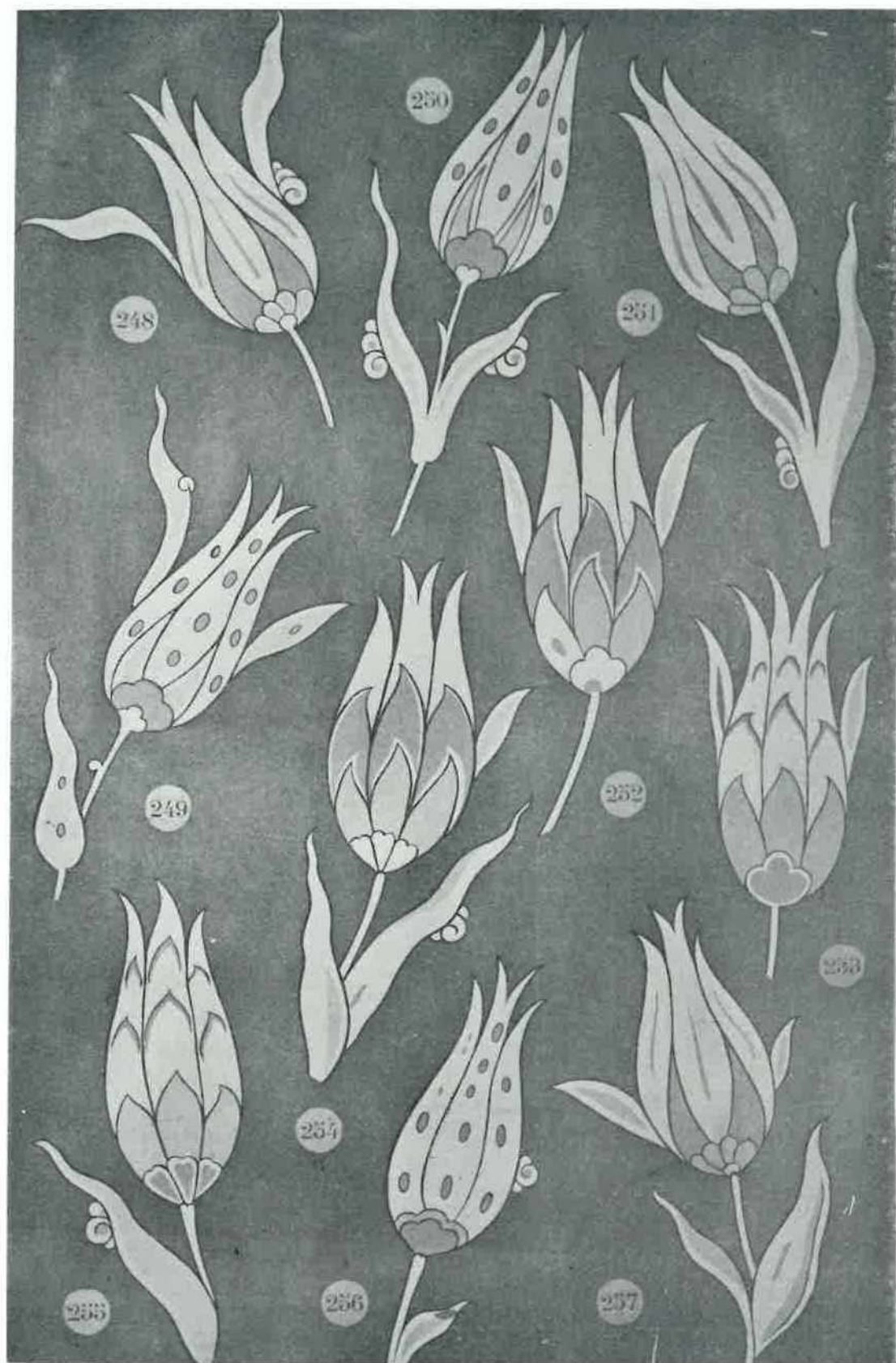
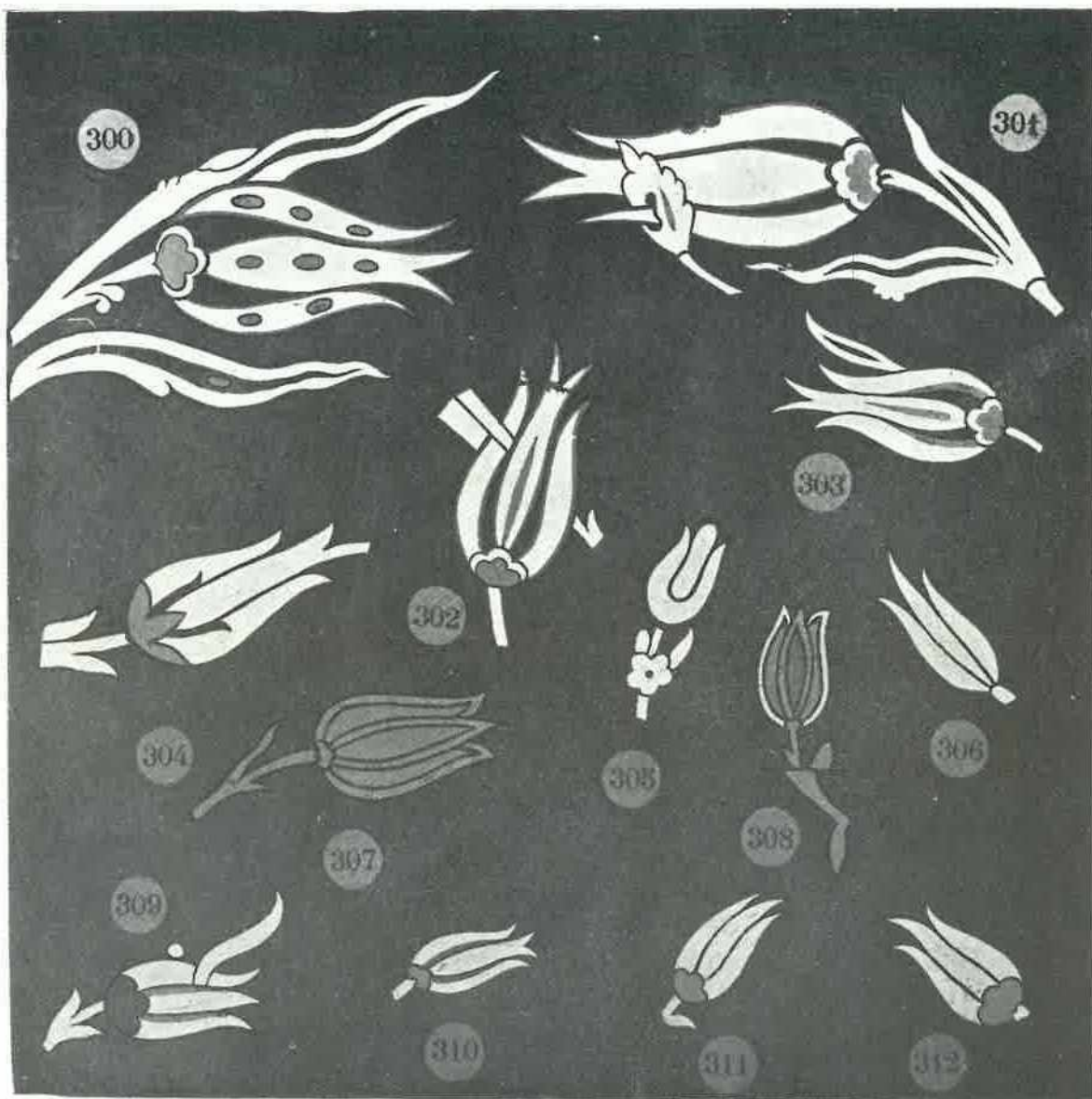

Table - 20

Tablo — 19

Tablo — 23